

Thi u Tội ng Nguy n Văn Quan, ngày đ o chánh là đ i tá, nh ng ông gi m t vai trò h t s c quan tr ng trong vi c t ch c và đ i u khi n bi n c này.

Trung Tá Nguy n Ng c Khôi, t l nh l đoàn phòng v ph Tội ng Th ng k v i tôi r ng, khi ông đi h p Tội ng Tham M u vào ngày 1-11-63 thì b Thi u Tá Thi t, quân c nh, cùng tay v i nhi u sĩ quan cao c p mà phía đ o chánh g i là ng i tin c y c a Tội ng Th ng Di m. Ông c n nh n Thi u Tá Thi t, và h i:

- Sao k v y anh Thi t? Tôi là m t sĩ quan cao c p đ c Tội ng Tham M u m i h p mà anh l i cùng tôi ?

- Tha trung tá, tôi không dám, nh ng đây là l nh c a Đ i Tá Quan.

Th t v y, sau này m i bi t đ a v quan tr ng c a Đ i Tá Quan t lúc t ch c đ o chánh, r i ông đ c coi nh ph tá c a Trung Tội ng Dội ng Văn Minh, ng i c m đ u đ o chánh sau tr thành Qu c Tr ng.

Khi ông Quan làm t nh tr ng Ph c Tuy (Bà R a), tôi là trung đoàn tr ng trung đoàn 12, thu c s đoàn 7 đóng quân t i đó. Tôi không thu c quy n ch huy c a ông, mà tr c thu c t l nh s đoàn. Tuy nhiên, tôi r t kính tr ng ông và nh ng gì ông c n đ n tôi trong vi c gi an ninh t nh, tôi đ u vui v thi hành, vì t l nh s đoàn đ ng ý cho giúp đ a ph ng gi an ninh. Theo tôi bi t, ông t t nghi p sĩ quan t th i Pháp (hình nh cùng khóa v i tội ng Dội ng Văn Minh). Ông t ng là t nh tr ng Vĩnh Long, r i đ i v Ph c Tuy. Ông h n tu i tôi r t nhi u, nh ng bi t đ i và coi tôi nh em. Có l n ông nói là ông ít quen ng i B c, nh ng g p tôi ông quý ngay và n ng tôi. Ông hay m i tôi đi d ti p tân, và khi có các b n t ng tá đ n thăm, ông đ u m i tôi dùng c m t đ i nh. Ông có cô con gái khá đ p, khi n anh em t trung đoàn c ng tôi mu n làm r ông.

Có l n Trung Tội ng Dội ng Văn Minh v thăm ông, mu n đi t m su i n c nóng và t m bi n Vũng Tàu. Ông Minh có ng i con đang h c Phi Lu t Tân v ngh h e, nên mu n đem con đi ngh cùng. Tôi cũng đ c m i đ i ch i trong đ p này, và tôi quen Trung Tội ng Minh t ngày đó. Khi đ n su i n c nóng (tôi nh thu c qu n Đ t Đ thì ph i), phong c nh quá đ p, và đ ng vào r t t t. Trung Tội ng Minh thích l m, khen ít có ch nào đ p nh v y. Ông nh tr c đây, ch này hoang vu, đâu có đ p nh thế này? Đ i Tá Quan cho bi t, s đ đ p nh thế là do l nh c a Tội ng Th ng mu n s a l i con đ ng t qu c l vào, và tu s a su i n c nóng thành n i th ng c nh, đ thu hút khách du l ch khi ra Long H i t m bi n thì ghé ch i, và cũng là n i đ h c sinh ra c m tr i gi i trí cu i tu n.

Ông k thêm:

- V vi c này, moa b l y c đ y (ch c đ i tá thân v i tội ng Minh nên ông x ng moa v i Trung Tội ng và g i Tội ng Th ng b ng l y, vì quen mi ng. M t hôm l y g i moa v g p, moa vào văn phòng, l y m i moa ng i c n th n, và b o:

- Ông l y vi t ra ghi đ i, tôi mu n nh ông làm m t vi c.

- Moa đ ng i ra, vì mình có mang gi y vi t đầu. Moa th y trên bàn c a l y có x p gi y tr ng và m y cây vi t, moa bèn thò tay v i l y. L y tr ng m t nhìn moa, nói: T nh tr ng gì mà Tội ng Th ng g i v không mang gi y vi t, l i l y gi y vi t c a Tội ng Th ng mà xài!

- Th a c , đ c c g i, tôi v i v trình đi n nên quên mang gi y vi t.

Th r i lữ mang b n đ ra, ch cho moa n i có su i n c nóng, và h i moa có bi t ch này không? Moa th a đ i là có bi t, th t ra mình cũng đi qua m t l n nh ng không nh l m. Lữ v cho moa cái plan mu n s a nh th nào, và đào h cùng làm v n hoa và nhà th y t v.v... Moa nói là làm đ c, nh ng xin ngân kho n đ làm. Lữ b o đã bàn v i ông t ng tr ng Công Chánh, và sai moa sang g p đ bàn ngân kho n. Khi làm xong, moa m i lữ v khánh thành. Khi đ n, lữ có v thích và khen đ p. Có m y ông đ i s ngo i qu c đi cùng cũng khen đ p, nên lữ có v vui.

Sau đó, ông Quan m i Trung T ng Minh và tôi ra Vũng Tàu ăn c m Grand Hotel. Đ n n i thì g p Đ i Tá Có, t l nh quân khu đ r i. Con c a Trung T ng Minh đi cùng tùy viên c a ông ăn ngoài.

B a ăn ch có b n ng i. Tôi l y làm l vì Đ i Tá Có là t l nh Quân khu, coi nh x p c a ông, mà ông v n g i là chú m t cách t nhiên, và ông Có g i ông là anh. Sau này, nhi u l n ăn c m nhà ông, có m y v đ i tá và có l n c Thi u T ng Tám n a, mà ông v n g i là chú c . Vì v y, tôi ch c ông đ c nhi u ng i kính n . Trong b a ăn, tôi th y t ng Minh và ông r t thân m t. Tôi nh Đ i Tá Có h i trung t ng v Trung Tá Fernand Bùi. Ông Có nói:

- Ông này ch xu t s c gì và hay ch i b i mà sao trung t ng quý ông y th , bao gi cũng dùng ông.

T ng Minh c i, nói:

- H n có m ng r t là hên, k nào hành quân có h n là th ng nên moa quý l m, m ng c a h n h p v i moa.

Nói đ n Trung Tá Fernand Bùi, tôi nh đ n ông ngày cùng làm vi c m t th i gian h t s c ng n v i tôi T ng v Dân nguy n c a Thi u T ng Cao. Ông ng i lùn m p, r t vui v , có đi u hay ch i th . H m mi ng ra, bao gi cũng b t đ u b ng hai ch Đ u m . Ngày H u Giang, s đoàn 4 (s đoàn 7 sau này) cũng tham gia chi n đ ch. Trung Tá Ngô Dzu là tham m u tr ng s đoàn, k v i anh em tôi m t chuy n v ông khi n ai cũng bu n c i.

Ngày T ng Th ng xu ng thăm Long Xuyên, n i Trung Tá Bùi làm t nh tr ng, t i đó có làm khán đài n i b sông đ T ng Th ng và quan khách ng i xem các thuy n chng đ n k t hoa trình đi n trên sông. Có c sân kh u n i trên thuy n đ đi n k ch n a. V k ch có m t màn lính Tây đi càn, b t gà và trêu gh o ph n . Có cô con gái b lính Tây c i áo và bóp vú. T ng Th ng quay m t đ i, nói:

- T c t u ! T c t u !

Trung Tá Bùi ng i sau T ng Th ng s quá bèn la lên:

- Ch t tôi r i! Đ u m , ch t r i. Đ u m ông phó h i tôi r i!

C khán đài ai cũng c i.

Lúc đó, có c Phó T ng Th ng Th ng i c nh T ng Th ng. May đ c Phó T ng Th ng nói v i T ng Th ng là vì ông t nh tr ng s quá, nên la ông Phó T nh tr ng, xin T ng Th ng b l i cho. R i T ng Th ng cũng c i.

M t anh b n tôi s đoàn 5 (s đoàn Nùng cũ), k v i tôi ngày m i vào còn đóng sông Mao, có l n T ng Th ng ra thăm s đoàn. Khi xe T ng Th ng v a đ n, m t đoàn gia đình binh sĩ ch y đ n sát xe, tranh nhau xem m t T ng Th ng. Có ng i ngó th ng vào xe, h i: „Nó đâu, nó đâu?”. Vì v y, khi Đ i Tá X ng đ c ch đ nh coi s đoàn 5, ông k v i tôi r ng T ng Th ng nh c đi nh c l i ph i lo tr ng h c cho con em binh sĩ và c binh sĩ Nùng n a, sao cho h ph i bi t đ c, bi t vi t và nói th o ti ng Vi t.

Có l n trung đoàn tôi đ c ch đ nh gi an ninh vùng Võ Đ t, n i s thành l p thêm m t t nh n a g i là t nh Bình Tuy, l y m t ph n đ t c a t nh Biên Hòa và m t ph n c a t nh Ph c Tuy

đi ra ra tnh này. Có đi đi n c a các b trung ng g i v đ v b n đ và nghiên c u vi c x đ ng và đ t đai xem h p v i ch ng lo i lúa nào, ho c cây ăn trái nào, vì c vùng là r ng tranh bát ngát. Ông tnh tr ng Biên Hòa và Đ i Tá Quan cũng nhi u l n đ n b ch huy h p liên b . Vì ló đó, nhi u l n Đ i Tá Quan l i v i tôi vào ban đêm, và tôi luôn nh ng l u ng c a tôi cho ông. Nh th , ông quý tôi l m và hai bên nói chuy n r t c i m . Có l n T ng Th ng đ n thăm. T ng Th ng ng i xe jeep do Đ i Tá Khiêm, t lnh S đ oàn lái, tôi ng i sau v i sĩ quan truy n tin có máy đ liên l c.

Tôi h ng đ n T ng Th ng đi qua r ng tranh t Võ Đ t ra qu c l 1, ch là v t tranh đi ch ch a có đ ng sá gì c , nên ch đi xe jeep đ c mà thôi. Tuy đ ng đi g p gh nh và xóc l m, nh ng T ng Th ng r t vui v . Đ n m t khu r ng nh đ m y ch c m u, cây c i không cao l m và c nh đó có m t cái đũa khá l n, T ng Th ng b o đ ng xe l i và xu ng xem r ng. Tôi trình T ng Th ng, dân đ đây g i n i này là voi vì voi đi hàng đ n, ch y qua đ đây đ u ng ng l i, ngh đ u ng n c. C đ oàn ngh l i trong r ng, ông khen r ng nh , nh ng s ch s và nh c tôi:

- Anh nh nh c y ban liên b ph i b o v khu r ng này, c cái đũa n a, đ sau này là n i c m tr i cho h c sinh, vì là n i g n tnh.

Tôi l y s tay ra ghi, ông có v b ng lòng l m (tôi nh đ n l i Đ i Tá Quan k khi g p ông không mang gi y vi t).

Khi y r ng tranh đ già nên ông h i Đ i Tá Khiêm, n u r i ro b cháy thì ch y sao cho k p ? Đ i tá nói n u r ng tranh b cháy thì không nên ch y v phía tr c, mà ph i ch y v phía sau, vì phía sau đã b cháy r i, ch b nóng m t chút ch không m t. Ông thích l m và khen đ ng. Ông nói v i chúng tôi:

- N c mình còn nhi u tài nguyên ch a đ c khai thác. Anh xem khu này quá r ng mà ch đ c canh tác gì, sau này có đ ng sá, giúp cho dân vào đ nh c đ đây s tr thành trù phú. Qu nhiên sau này, tôi có đ p đi ngang Bình Tuy và th y dân c đ oàng, cây c i xanh t i, tôi l i nh đ n ông.

Th i đó còn thanh bình, đ l i đ d oàng và có an ninh, nên t i tôi hay t ch c đi s n c các r ng xung quanh. Đêm nào đi s n v c ũng có thú r ng nh nai, m n, th v...

M t l n kho ng 2 gi ch i u, đ t nhiên có m t đ n voi ch y qua khu ti n đ n do m t đ i đ i đ óng cách b ch huy c a tôi đ m t cây s , tôi t ng nh có đ ng đ t l n. T i tôi đ u ch y xu ng h phòng th và ch a r chuy n gì. Đ i đ i i ti n đ n báo cáo là có đ n voi ch y qua, s nó ch y vào ch đ óng quân, nên xin phép b n đ t i nó tránh xa ra. Th là các súng khai h a và đ n voi ch y qua ngoài khu đ óng quân. Có m t con voi m t rúng đ n ch t, và m t con voi b th ng n m c nh v i m . Nghĩ l i, tôi th y quá s . i N u đ n voi này ch y th ng vào khu đ óng quân, ch c là binh sĩ ch t và b th ng r t nhi u. Đ i tôi ch a bao gi nghe ti ng đ ng l n và đ t rung chuy n nh v y.

Khi nghe tin m t con voi m to l m, và m t con voi con b b n ch t, th ng sĩ trung đ oàn nói v i tôi:

- Thi u tá bi t con voi cái có cái gì quý không ?

- Thì voi có cái vòi là quý nh t. Ông b o t i h g i cho mình ít th t voi và mi ng vòi cho c b ch huy ăn m t b a.

- Không ph i cái vòi là quý nh t đâu! Voi đ c già thì có cái ngà, còn voi cái n u tìm đ c cái lông c a nó ch c a mình thì quý nh t, bán cho Tàu bao nhiêu nó cũng mua. Đ làm nh n đeo tay, tr đ c gió đ c và mang l i may m n. M i con voi cái ch có m y cái ch kín mà thôi. Ngoài ra, m y cái lông c a nó cũng làm t m x a răng, tr s u răng r t hi u nghi m.

Nghe ông nói v y, m y ông c n v và nhân viên văn phòng đ u xin phép tôi đi xem voi, và tìm

lông voi. Tôi đ ng ý, nói:

- Đi thì đi. Nh ng ph n p cho tao m t cái n u tìm đ c.

Th là c đoàn ch y đi xem voi. Tôi nh ông th ng sĩ g i h b o đem m t cái chân, và th t voi v bi u đ i tá t l nh S đoàn.

T i đó, ông đ i đ i tr ng báo cáo v i tôi m t chuy n r t bu n c i. Đám lính b ch huy xu ng, th ng nào cũng xông xáo móc vào c a mình c a voi. Có th ng th c sâu ng p c cánh tay. Nghe v y ai cũng c i l n.

Cái chân voi tôi g i bi u Đ i Tá Khiêm, ông thích l m. Ông cho đem thu c và làm cái bình c m hoa, coi r t đ p. Sau ông làm Th T ng, m t l n đ n thăm ông t dinh, tôi v n th y cái chân voi đ q góc nhà, c m m y cành lau.

Tr l i Đ i Tá Quan, ít lâu sau đ c đ i v Sài Gòn, ông b đau nhi u, b b nh tr n ng và ph i m . Ng i ta đ n ông nghi n thu c n a, nh ng tôi không th y bao gi , m c đ u nhi u l n đ n thăm ông. Khi ông đau, m i l n t i thăm, tôi th ng đ c bà b o: “Anh Quan đau n m trên l u, chú c lên thăm anh”.

Tr c ngày đ o chánh đ m t tu n, T ng Th ng đi thăm nhà th ng C ng Hòa, hôm y Trung Tá Khôi tháp tùng. Khi T ng Th ng thăm khu c p tá nhà th ng, có ghé thăm Đ i Tá Quan.

Đ i tá có nh n Trung Tá Khôi là ông mong g p tôi. Ngay chi u hôm sau, tôi đ n thăm ông nhà th ng, đ c cho bi t ông đã v nhà. Tôi đ n nhà thì ông đi v ng.

Sau đ o chánh, ông k v i tôi là ông nhà th ng đ ti n vi c liên l c v i anh em s p x p k ho ch đ o chánh. S đ ông nh n tôi đ n g p, là mu n dò ý tôi. Sau này tôi c nghĩ ng i mãi: N u tôi g p ông tr c ngày đ o chánh, không bi t khi ông k tôi nghe k ho ch đ o chánh, thì tôi ph i làm gì? N u tôi g p ông thì ch c là s vi c s khác, vì ông tin và quý tôi vô cùng. Sau này, khi l p k ho ch đ o chánh đ i t ng Khánh do ông và Đ i Tá Ph m Ng c Th o ch m u, ông m i tôi v th o lu n và r tôi tham gia, không có m t s e dè hay nghi ng gì c .

Tôi không g p ông cho đ n ngày đ o chánh 1 tháng 11 năm 1963. Vào h i g n 12 gi đêm hôm y, ông đ n tho i nói chuy n v i tôi. Sau đây là cu c đ i n đàm gi a ông và tôi. Lúc y tôi ng i bàn ch huy c nh máy truy n tin, có đ c b Tham m u L đoàn Phòng v c nh.

- Du đ y h ? Qua là Đ i Tá Quan đây.

- D ... th a đ i tá, Du đây.

- Du à ! Qua đ c Trung T ng D ng Văn Minh b o g i cho toa, vì ông bi t qua và Du thân nhau. Qua nói Du nghe, t t c các t ng lãnh đ u theo phía cách m ng c r i, ch c toa nghe trên đài thì rõ, các t nh đ u đánh đ i n ng h . Khánh vùng II và Trí vùng I cũng đ ng ý c . Ông Minh h a là n u toa theo n a thì m i vi c s êm xuôi, và tránh đ c s đ máu. Ông Minh s cho Du lên đ i tá và mu n bao nhiêu ti n cũng cho. Sau này mu n Vi t Nam, Du có m t ch t t trong quân đ i, ho c mu n đi ngo i qu c cũng đ c. Toa nghĩ k đi Du (tôi không ch c là đúng 100% vì lâu quá r i, nh ng đ i ý là nh v y)

- D ... th a đ i tá, ch c đ i tá cũng bi t là tôi quý m n đ i tá nh th nào. Tôi cũng bi t là mình tôi không ch ng l i v i các t ng lãnh đ c...Nh ng xin đ i tá hi u cho tôi, lúc này tôi ch nghe l nh c a T ng Th ng mà thôi, m c đ u tôi bi t có th sau này tôi s g p nhi u khó khăn. Xin đ i tá th a v i trung t ng là c g ng dàn x p v i T ng Th ng ch lúc này b o tôi ph n l i T ng Th ng thì tôi không sao làm đ c.

- , qua cũng rõ em r t khó x nh ng qua lo cho em thì qua ph i g i cho em. Th bây gi tình hình trong y th nào ? Ông Di m ở đâu?

Ông đ i gi ng nghe r t thân m t, g i tôi là em và g i T ng Th ng là Ông Di m.

- D , T ng Th ng v n trong dinh, và tôi thành C ng Hòa, v n ch y đi ch y l i gi a dinh Gia Long và thành C ng Hòa. Còn tình hình đ đây r t yên tĩnh.

- Thôi, đ qua nói i v i ông Minh.

Đ i Úy Khôi, Tr ng phòng 3 L đoàn, h i tôi:

- Ai g i cho thi u tá v y ?

- Đ i Tá Quan, tr c đây là t nh tr ng Ph c Tuy, n i Trung đoàn 12 đóng quân, ông và tôi thân nhau l m.

- Ông có nói ông gi nhi m v gì trong cu c đ o chánh này không ?

- Moa cũng ch ng rõ, nh ng moa bi t ông và t ng Minh thân nhau l m.

Đ i Tá Quan ch nói đ n t ng Khánh v vùng II và t ng Trí v vùng I, làm tôi hy v ng Trung T ng Cao v vùng IV ch a ch u theo phía đ o chánh. Ch c th nào t ng Cao cũng đem quân v c u T ng Th ng, nh chuy n đã x y ra ngày 11 tháng 11 năm 1960.

Sau này g p t ng Cao, ông k cho tôi nghe ông nh t đ nh không theo đ o chánh, m c dù đ c g i nhi u l n. Ông c g ng đ liên l c v i s đoàn 9 và S đoàn 7 đem quân v , nh ng s đoàn 9 không có ph ng ti n v t sông, và s đoàn 7 thì b Đ i Tá Có đem công đ i n c a Trung T ng Đôn, quy n T ng Tham M u tr ng, v ti p thu, nên Đ i Tá Đ m b cô l p. Vì v y, đ n g n sáng, Thi u T ng Cao m i ch u g i công đ i n ng h , sau khi đã nói chuy n v i Thi u T ng Khiêm, yêu c u gi an ninh cho T ng Th ng và b o v danh đ cho ông.

Sau đ o chánh, Thi u T ng Khánh và Thi u T ng Trí đ c lên trung t ng, m c đ u Thi u T ng Trí m i đ c lên thi u t ng h n m t tháng. Còn Thi u T ng Cao thì b c t ch c v ng i ch i nhà, mãi sau khi ch nh lý m i có vi c làm là t ng v tr ng t ng v dân nguy n. Trong khi đó, tôi cũng ch a có vi c làm, nên là ng i đ u tiên đ c g i v làm v i ông. Sau vì có vi c xích mích v i đ i t ng Khánh, ông b c t ch c và l i v ng i ch i nhà, còn tôi b đ i ra s đoàn 25 Qu ng Ngãi. Sau khi ông Khánh l u vong, t ng Cao l i đ c b nh m làm t ng c c tr ng c c Chi n tranh chính tr , tôi l i là ng i đ u tiên đ c l y v làm vi c v i ông.

Tôi cũng k thêm m t chuy n v Trung Tá Đinh Văn Phát, là t nh tr ng Ki n Phong. Đem đ o chánh, các t nh tr ng đ u đ c thúc gi c đ đánh đ i n ng h h i đ ng cách m ng. Trung Tá Phát cũng đ c Đ i Tá Có g i dây nói gi c làm ki n ngh , ông tr l i nh sau:

- Đ i tá hi u cho, tôi là con nhà Nho, vi c gì cũng ph i có tr c có sau. M i đây đ c T ng Th ng tin c y cho làm t nh tr ng, mà nay làm ki n ngh ng h đ o chánh, sao tôi làm đ c? Sau đ o chánh, ông b c t ch c và b ki m chuy n b tù nhà tù M Tho. G p tôi khi đ n thăm ông nhà tù, ông nói:

- Tôi ch s gì, ch s l ng tâm mà thôi!

Sau này ông làm ch hăng phim, và là ch m t t nh t báo (t Đ c L p), r t giàu có. G p tôi, ông khoe là đ c Ông Di m phù h .

Còn m t ng i khác g i đ i n tho i cho tôi trong đêm đ o chánh, là Đ i Úy Tôn Th t Đình, anh c a t ng Đính, và cũng là chánh văn phòng c a ông.

- Thi u Tá Du h ? Đ i Úy Đình đây!

- Chào anh Đình, tôi là Du đây, có gì v y anh?

- Ông t ng b o tôi g i cho anh bi t, là m i s đã xong r i, đ ng chi n đ u n a đ đ máu anh em vô ích.

T nhiên tôi n i nóng lên, khi nghĩ đ n t ng Đính ra vào dinh Gia Long h u nh hàng tu n. Lúc vào T ng Th ng, lúc vào ông c v n, luôn luôn nh con cháu trong nhà mà ph n l i T ng Th ng, không ai có th ng đ c!

- Anh th a v i ông t ng là lúc này tôi ch nghe theo l nh T ng Th ng mà thôi. Tôi không th ng đ c ông t ng l i ph n T ng Th ng, tôi ch kính tr ng ông m t chút nào.

Nói r i tôi cúp máy, anh em b tham m u ai cũng đ ng ý là tôi nói ph i. M t sĩ quan (tôi

không nh là ai) nói:

- Th t không th tin đ c!

Khi đ o chánh thành công, tôi b an ninh quân đ i do t ng M u ra nh b t giam kho ng h n m t tháng. Tôi đã vi t cho Trung T ng Minh m t th khá dài, r i m t chuy n cho cô em gái tôi trong m t chuy n thăm nuôi, đ em tôi mang i nhà Đ i Tá Quan, nh ông lo cho tôi ra.

G p em tôi, ông r t ni m n và h a ngay là ông cam đoan tôi s v trong m t tu n. Bà Quan cũng nói v i em tôi là yên trí, bà s nh c ông hàng ngày. Qu nhiên tôi đ c v ngay. Khi đ n cám n ông, tôi g p Trung Tá Nguy n Vi t Đ m ng i phòng khách đ i ông ti p. Bà Quan g p tôi thì quá m ng, b o tôi c lên l u g p ông nh tr c kia.

G p tôi, ông m ng l m, thân m t kéo tôi ng i ngay lên gi ng. Đây là l n đ u tiên tôi g p ông sau ngày đ o chánh, nên th a v i ông:

- Th a đ i tá, xin l i đ i tá đã g i dây nói cho tôi mà tôi không nghe. Xin đ i tá hi u cho, tôi là ng i chung th y và T ng Th ng tin c y i tôi, có th nào tôi ph n ông đ c?

- Du nói đúng. K c ông t ng Minh cũng ch phi n trách gì toa. t ng Đôn cũng v y, v a nghe qua i trình là ông ra nh th ngay. Sau moa m i rõ là M u h n trừ toa mà b t, ch có ai ra nh đâu!

Tôi th c m c h i ông, sao m i ng i đ c lên t ng mà ông ch a đ c lên.

- Xào, lúc nào moa lên ch đ c! Moa và ông Minh nh anh em, nh ng moa không mu n lên t ng vì cách m ng. C ngh đ n cái ch t c a hai anh em ông, đ n gi moa v n còn bàng hoàng! Khi v đ n T ng Tham M u, moa ngã v t ra ngay trên gi ng, ph i g i bác sĩ đ n chích thu c.

Th y ng i đã khá lâu, và có Trung Tá Đ m đ i đ i nhà, tôi nh c ông xu ng ti p khách. Ít lâu sau, Trung Tá Đ m đ c lên đ i tá, làm t nh s đoàn 25.

Khi Đ i Tá Quan lên t ng, thì đ c ch đ nh coi An Ninh Quân Đ i. M t bu i t i, tôi đ n m ng ông, đang ng i nói chuy n thì ng i nhà lên trình có ông nguyên b tr ng ph T ng Th ng là ông Nguy n Đìn Thu n đ n thăm, ông h i tôi:

- Ch c toa cũng bi t l y.

- Đ , tôi có bi t.

- Ngày l y làm b tr ng có g p moa m t l n, th y cũng t t . L y đ n nh moa cho thông hành đi Pháp.

Tôi đi cùng ông xu ng đ ti p ông Thu n, và tôi đi v . G p ông Thu n, tôi kính c n chào và ông b t tay tôi. Th y có m t h p sâm đ trên bàn, ngay gh salon ông ng i. Sau đó ít lâu, tôi đ c ông k cho nghe là ông Thu n đã đi Pháp. Cách đây ít lâu, tôi đ c m t bài báo nói ông Thu n đi Pháp là nh m t tòa đ i s nào đó đ a đi. Tôi ch k l i nh ng gì tôi bi t, không dám ch c là ông Thu n đi b ng cách nào.

Nh ng ng i làm vi c v i ông Quan Ph c Tuy, sau cách m ng cũng đ c ông giúp đ . Ông chánh án Đ ng Thi u Sính, đ c đ i v làm t ng giám đ c quan thu ; ông phó t nh tr ng (tôi nh là ông Ng thì ph i) làm th tr ng Vũng Tàu v.v... Tôi cũng đ c ông r v làm an ninh quân đ i v i ông, nh ng tôi không thích, vì s ân oán. Tôi xin ông đ i h c xong khóa anh ng , r i đi du h c nh đã xin v i Trung T ng Khiêm.

Tôi nh là hình nh ông an ninh quân đ i m t th i gian r t ng n. L l ùng nh t, ng i thay ông i là Đ i Tá Ph c (sau lên chu n t ng khi ông coi bi t khu 44, và b ch t vì r t tr c thăng).

Đ i Tá Ph c cũng quen nhi u v i tôi. Ông cũng b Đ M u b t giam an ninh quân đ i cùng v i tôi, vì t i không theo đ o chánh. Ông và tôi cùng b giam m t phòng nh có 3 gi ng, 2 t ng, 6 ng i, có c ông t nh tr ng Đà L t là Thi u Tá Ph c n a. Tr i giam do m t th ng s coi, anh ta tên là H ng r t hách đ ch và đ i quy n Đ i Úy Sinh, tr ng phòng đi u tra. M i

ngày t i tôi đ c ra ngoài hai l n, m i l n m t gi c cái sân nh . Ngày y, tr m t s ng i đ c thăng th ng nh cách m ng, vi c lên c p b c r t khó khăn. Lên đ i tá có th gi các ch c v r t quan tr ng nh t l nh s đoàn, hay giám đ c nha, ho c tr ng phòng b T ng Tham M u v.v... Th mà khi Đ i Úy Sinh đi thăm tr i giam, th ng sĩ b t t i tôi ph i ng i đ y, m c qu n áo t m t đ đón. Đ i Tá Ph c và tôi không thèm thi hành, ch m c qu n đùi, áo thung vì tr i giam quá nóng. Đ i Tá Ph c tâm s v i tôi:

- Du này, moa gi ch c v tr ng phòng nhì T ng Tham M u, ng i n m t t c nh ng tin t c đ ch trong tay mà th ng M u, nh t là th ng Đ i Úy Sinh này, nó đ i v i mình nh Vi t c ng v y, moa bu n vô cùng. B t k tình anh em trong quân đ i, t i an ninh này t ng t i nó là tr i! Toa bi t không, moa ch mong có m t ngày moa đ c coi nha này, đ moa làm s ch s l i, và ngày y toa v ph moa m i đ c.

Khi đ c b nhi m coi an ninh quân đ i, ông g i ngay cho tôi. Lúc y tôi đang làm t ng v dân nguy n v i Thi u T ng Hu nh Văn Cao.

- Du này, toa nh ngày anh em mình b giam an ninh, moa đã nói gì v i toa không? Bâ gi moa v làm giám đ c nha này, toa v làm phó cho moa, giúp moa ch nh đ n l i.

L y c là t ng Cao m i xin tôi v , nay xin đi thì k quá, nên t ch i theo ông.

Sau đó, m t s l n sĩ quan an ninh ph i đ i đi, r t nhi u ng i ph i ra kh i ngành n a. Th y v y tôi r t m ng, vì n u v làm v i Đ i Tá Ph c, tôi cũng s b oán trách nhi u.

Đ i Tá Quan l i ngh c nhà, nh ng không ph i nhà riêng đ ng Phan Đình Phùng (trong m t ngõ khá r ng ch có 4, 5 nhà) mà là m t căn bi t th l n đ ng Phùng Kh c Khoan, nhà ông Ngô Vi t Th c tr c đây. Sau khi ông giúp Trung Tá Ph m Ng c Th o đ o chánh t ng Khánh không thành công, thì ông c nhà và ít ng i t i thăm. Tôi luôn đ n thăm ông, th y s c kh e c a ông kém đi nhi u. Th ng ông ph i n m phòng ng ti p tôi, hôm nào tr i đ p thì đem gh ra ngoài bao l n ng i.

Ông tâm s v i tôi v cu c đ o chánh 1 tháng 11 năm 1963.

- Toa bi t không, vi c đ o chánh là do M gây ra, và xúi ông D ng Văn Minh. T i h nói là đã s p x p xong c v i các t ng lãnh r i, nh ng khi ông Minh h i nh ng ai, thì h ch cho tên ông Đôn và ông Kim thôi. Ông Minh g p ông Đôn thì ông Đôn nói là đang ti p xúc, và có nhi u h ng thu n l i, khi nào s p x p xong s cho ông Minh rõ. Chính ra m i s là do ông Đôn lo c , ông Minh ch đ c b u ra làm x p sau này mà thôi. Ông Minh bàn v i moa và giao cho moa g p g c các sĩ quan c p nh , h u h t đ u có quân, và cũng có nhi u anh em Đ i Vi t n a. Ông Minh l u ý ông Đôn th nào cũng ph i r cho đ c ông Khiêm và ông Đính, thì m i có c may thành công. Th t ra, ông Minh không oán trách gì Ông Di m đâu, mà ông luôn nghĩ ông không đ c tín nhi m là do ông Nhu, nên không a ông này.

Tôi h i ông:

- Thi u t ng có bi t t i sao có quy t đ nh gi t T ng Th ng và ông Nhu ?

- Th t ra, lúc đ u có ai nghĩ đ n vi c đ i x v i hai ông nh th đầu. Nhi u ông t ng đ n h p m i hay có đ o chánh, ch có ai bi t tr c đầu. Lúc moa g i toa thì ai cũng nghĩ là khó thành công, nh ng không dám nói ra. Lúc nghe tin có ti u đoàn Bi t đ ng quân đóng B u Đ i n đ b o v T ng Th ng và s đoàn 5 ch a đ a đ c đ n v nào vào g n đ t n công, thì nhi u ng i s ra m t. Moa nghĩ n u nh lúc y đ h t do rút lui thì h ch y c . Nh ng g n sáng, nghe tin hai ông đã tr n ra kh i dinh, thì ai cũng m ng r và s t s ng bàn b c sôi n i.

- Th thi u t ng có bi t nh ng v t ng nào xui Trung T ng Minh gi t c hai anh em T ng Th ng? Tôi nghe Trung T ng L và Trung T ng Chi u đã xui Trung T ng Minh là nh c thì ph i nh c r , có ng i l i nói ý ki n c a thi u t ng cũng nh v y n a.

- Th t tình moa không bi t, n u bi t moa đã c n ông Minh. Moa đ i v i Ông Di m có chuy n gì

đâu, lữ cũng tä tä väi moa, và khi moa ở Vĩnh Long thì đäi väi cha Thäc, giao tình cũng thân. Sau moa vä Bà Räa thì cũng ở khá lâu và län sau cùng lữ vào nhà thäng Cäng Hòa, cũng ghé thăm moa, còn chúc moa säm bình phäc.

- Tôi nghe nói thiäu täng cũng ở trong phái đoàn cùng väi täng Xuân và Đäi Tá Läm đi đón Ông ở nhà thä cha Tam.

- Đúng, moa vì tò mò mà đi theo, chä moa chä đäc ông Minh giao cho nhiäm vä gì đi đón hai ông. Khi đän näi, moa chä ngäi trên xe theo dõi mà thôi.

- Theo thiäu täng thì vì cä gì tä hai ông là do län nhä cäa täng Minh? Hay Đäi Úy Nhung và täng Xuân tä ý làm?

- Làm gì có chuyện này, ông Minh phäi ra län nhä thì thäng Nhung mới đi cùng chä. Chä cä ông cũng rõ, ngoài thäng Nhung không ai dám thi hành vì cä gì tä hai ông. Vì cä ông chä đänh täng Xuân đi đón hai ông cũng väy, vì chä Xuân mới dám đi väi nhiäm vä y chä các täng khác không ai dám nhän läi.

- Thiäu täng thäy sä vì cä nhä thä nào khi täng Xuân và Đäi Tá Läm gäp hai ông?

- Moa thäy ông Xuân gäp hai ông không chào häi gì cä, Läm thì chào cung kính và moa thäy Ông Diäm häi gì thì Läm đäu trä läi.

- Thä còn vai trò cäa Thiäu Tá Nghĩa?

- Ông Minh chä đänh, hay tä ý hän xin đi theo, moa cũng không biät näa.

- Thiäu Tá Nghĩa có cùng đi xe M113 väi hai ông và Đäi Úy Nhung không?

- Moa không đä ý và cũng không nhä hai ông đi xe

thä mäy näa, nhäng thäy hai ông lên xe thì tä giáp và ông Nhu còn vät đäu thuäc xuäng đät träc khi lên xe. Moa có nghe mäy tiếng súng nổ trên đäng đi, và đän Täng Tham Mäu mäi hay hai ông đã chät mät cách thä mä läm! Moa ở nä nhä, lên đän phòng täng Minh là moa muän xäu luôn, phäi näm vät trên giäng và giä bác sĩ.

- Ngäng i ta nói täng Xuân chào täng Minh và trình Mission accomplie có đúng không thiäu täng?

- Đúng, moa có nghe và nhiäu ngäng i cùng nghe.

- Thiäu täng thäy thái đä cäa Thiäu Täng Đôn và täng Khiêm cùng các täng khác khi nghe hai ông bä gì tä thä nào?

- Lúc ở y län nhä đäng ngäng i nhäng moa thäy Khiêm lä väng cä nhiên và bä kính xuäng lau, còn các ngäng i khác chä ai dám có ý kiän hoäc dám nói gì.

- Thiäu täng có biät täi sao mà các vä täng läi đäng tình đä đäo chánh Täng Thäng không?

- Thì ai cũng nghĩ là Mä đã không ở ngä hä thì Ông Diäm làm sao đäng väng đäc? Toa thäy không, nhä Đính và Khiêm näu không theo thì làm sao lät đäc. Ai cũng nghĩ näu dám nào đäo chánh thì hai ông này tránh sao khäi bä täi, nên khi nghe Mä xúi là hä theo ngay. Trong vä này có täng Đôn và Kim là ngäng i chä chät và bàn väi Mä tä ban đäu.

- Thiäu täng thäy có đän vä län nào theo đäo chánh không?

- Chä có đän vä län nào cä. Không quân, häi quân chä liên läc đäc mäy anh nhä. Ở các sä đoàn, ngoài sä đoàn 5 thuäc quyän Đính là theo, và trung tâm huấn luyện Quang Trung. Moa tin là Mä đã xúi bäy các täng là bäng mäi cách phäi làm đäo chánh. Toa thäy không, sau này hä läi sä nhäng ngäng i cäm đäu toàn là sĩ quan cäa Pháp nên läi ở ngä hä Khánh đä lät, nhäng hä quý ông Minh nên vän giä läi làm Quäc Träng, vì nghĩ chä ông Minh là không thân Pháp. Ngäng mät lúc, ông thä dài, räi läi nói tiäp:

- Sau cách mäng, ông Minh giao toàn quyän vä quân đäi cho ông Đôn, vä hành chánh thì giao ông Thä, moa là ngäng i giúp ông phäi häp väi ông Thä, còn bên quân đäi, thät tình moa cũng không näm väng.

Lúc Khánh làm ch nh lý, moa cũng lo cho ông Minh vô cùng. Nh ng sau liên l c đ c, lữ cho moa bi t là không có b gì, và lữ cũng đã liên l c đ c v i tòa đ i s Hoa K , và h cũng h a là s b o v lữ.

- Còn thi u t ng, sau ch nh lý có b làm khó đ gì không?

- Không, Khánh bi t moa quá mà, nh ng moa t ý xin t ch c an ninh quân đ i, vì lúc đó th y n n vô cùng.

Khi ng i balcon, nói chuy n v cu c đ o chánh, tôi th y Thi u T ng Quan đã y u l m r i, có v m t th y rõ. Tôi h i ông:

- Thi u t ng đau làm sao, và bác sĩ nói th nào v b nh tình c a thi u t ng?

- Có l moa b đau ph i, ngoài ra b nh tr c a moa v n ch a kh i h n.

- Theo tôi, thi u t ng cũng nên vào nhà th ng n m đ có bác sĩ th ng xuyên chăm sóc, và b t ph i ti p khách đ m t.

Ông c i m t cách chán n n:

- Du xem bây gi có m y ng i đ n thăm moa đâu, ngoài m y anh em thân thi t nh Du .

Ng i m t lúc, ông th y m i nên r tôi vào phòng cho ông n m ngh .

Đ t nhiên, ông c m tay tôi và nói:

- Moa mu n bàn v i Du m t vi c, th y toa là ng i Công giáo và th ng th n, nên moa bàn v i toa.

- D , thi u t ng, tôi đâu có ph i ng i Công giáo, tôi theo đ o ông bà. Nhà tôi ch có m tôi và bà n i tôi hay đi chùa. Còn đàn ông thì ít đi.

- Th mà ng i ta nói Ông Di m ch tin nh ng ng i Công giáo mà thôi.

- Đó là tin đ n, tôi ch th y có gì phân bi t c . R t nhi u ng i Ph t giáo c nh T ng Th ng và r t đ c ông quý m n.

- Moa lúc này y u l m, n m ôn l i cu c đ i mình thì moa cũng ch làm đ i u gì ác đ c, ch ph i là ngày còn tr trác táng quá đ nên moa th ng các con mình sau này ph i tr cái n c a moa. Toa bi t không, ngày còn tr moa ch i b i quá s c. Bây gi moa mu n tr l i đ o Công giáo, toa nghĩ sao? Ngày mi n Tây, moa thân v i Đ c Cha Bình l m. Moa đã g p ông, cũng h c đ o đ c m y tháng nay r i.

- Nên l m, thi u t ng! Tôi cũng mu n theo đ o Công giáo, nh ng khi v i T ng Th ng Di m, s mang ti ng là theo đ o đ t o công danh, nên tôi ch a theo. Ngày còn nh , làng tôi có th y giáo đ y đ o, ông và tôi thân nhau l m nên tôi h c h i đ c khá nhi u.

- H i t ng l i, moa th y cu c đ i quá ng n, đ i moa đ c ch ng ki n bi t bao là bi n c và moa th y moa là ng i may m n. Bây gi nghĩ l i, mình th y ch có gì đáng quý ngoài tình anh em.

Ít ngày sau, ông n m nhà th ng Saint Paul, tôi có vào thăm, th y lúc b y gi ông đã y u l m r i. Ông đ c Đ c Cha Bình, T ng Giám M c đ a ph n Sài Gòn r a t i.

Khi ông ch t thì làm l theo nghi th c Công giáo, có thánh giá đ trên quan tài. Tuy nhiên, cũng có m y v s đ n hành l và t ng kinh cho ông. Ông đ c đ a v chôn Biên Hòa.